

ศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา

The Potential of Community Tour Operators in Songkhla Province

วิวัฒน์ จันทรกิ่งทอง^{1*}, กอแก้ว จันทรกิ่งทอง², ชุตินา หวังเบญญ่มัด³, ดวงฤดี อุทัยหอม⁴ และ
นิตาชล สกุนชานุกรงค์⁵

Wiwat Jankingthong^{1*}, Korkeaw Jankingthong², Chutima Wangbenmad³,
Duangrudee Uthaihoem⁴, and Nisachon Sakunchannarong⁵

^{1,2}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Assistant Professor, Ph.D., Department of Business Administration, Hatyai Business School, Hatyai University

³ดร., สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

³Ph.D., Department of Business Administration, Hatyai Business School, Hatyai University

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

⁴Assistant Professor, Department of Marketing, Hatyai Business School, Hatyai University

⁵อาจารย์, สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

⁵Lecturer, Department of Service Industries, Hatyai Business School, Hatyai University

*Corresponding author, E-mail: wiwat@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา และ 2) เปรียบเทียบศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด เก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำนวน 200 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .892 ถึง .951 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการเปรียบเทียบศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของผลการเปรียบเทียบศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน มีศักยภาพด้านทักษะแตกต่างกัน อีกทั้งพบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน

ในจังหวัดสงขลา ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีศักยภาพด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ และด้านบุคลิกภาพแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ศักยภาพ, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน, จังหวัดสงขลา

Abstract

This study aims to 1) study the potential level of community tour operators in Songkhla Province and 2) compare the potential of community tour operators in Songkhla Province by work experience, age, and highest education level. Collect data with 200 community tour operators in Songkhla Province. Using questionnaires to collect data. The reliability of the questionnaires ranged from .892 and .951. The data were analyzed with descriptive statistics, mean and standard deviation, and compared the potential of community tour operators by using inferential statistics, one-way ANOVA analysis of the variance. The results revealed that the overall potential is moderate. The comparison of community tour operators' potential by work experience, age and highest educational level, found that community tour operators in Songkhla Province with different work experience, age and education level have different skills, and found that community tour operators with the highest level of education have the potential for general knowledge about tourism, Knowledge of language, skills, attitudes, and personality were different

Keywords: Potential, Community Tour Operators, Songkhla Province

บทนำ

การพัฒนาศักยภาพชุมชนนั้นมีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหลากหลาย ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง หรือภาควิชาการทั้งสถาบันการศึกษาและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องมากมายการมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากมายหลากหลายเช่นนี้ ทำให้ทิศทางในการพัฒนามีความหลากหลายแตกต่างไปตามภารกิจ หรือแนวทางของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนจึงจำเป็นต้องหันหน้าเข้ามา 'ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์' ทำให้เกิดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นสูงสุดเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ เพราะเมื่อทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เมื่อเกิดผลประโยชน์หรือผลเสีย ทุกฝ่ายจะได้ร่วมกันรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ในระยะยาวร่วมกันการร่วมคิดร่วมวางแผนเพื่อให้เกิดทิศทางการ

ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนให้สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน โดยเป็นการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ ศิลปะดนตรี วรรณกรรมท้องถิ่น ศาสนา ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น การท่องเที่ยวชุมชนนอกจากจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ต่อสภาพความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนมีหน้าที่ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจ และได้รับความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนจะทำหน้าที่เสนอการผลิตภัตตาคารและบริการที่ดีของชุมชน และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด เป็นประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ไม่รู้ลืม และนำไปสู่การแนะนำบอกต่อผู้อื่น และการเข้ามาท่องเที่ยวซ้ำในอนาคต(พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์, 2560 ; Gursoy, Saayman, & Sotiriadis, 2015)

จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคใต้ตอนล่างเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เป็นเมืองสองทะเล และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากปัจจุบัน และมีสินค้าชุมชนเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว อีกทั้งจังหวัดสงขลา มีชายแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซียและมีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกทำให้นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวมาเลเซียและสิงคโปร์นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดสงขลาเป็นจำนวนมาก (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา, 2561) ทั้งนี้จึงจำเป็นต้องสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นจุดขาย รวมถึงมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น โดยในการประเมินความเป็นได้ของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน จำเป็นต้องประเมินศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน ความรู้ทางด้านภาษาสำหรับการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ ด้านบุคลิกภาพ และด้านจริยธรรม เนื่องจากศักยภาพของผู้ประกอบการชุมชนเป็นความพร้อมเบื้องต้นในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชน หากชุมชนมีความพร้อมในศักยภาพในระดับดีขึ้นไป ย่อมทำให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนเป็นไปได้อย่างราบรื่น และนำไปสู่ความสำเร็จได้ (พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์, 2560)

จากการสัมภาษณ์นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ประกอบการชุมชน จังหวัดสงขลา ส่วนหนึ่งมีศักยภาพในหลายด้านยังไม่สูงนัก ไม่ว่าจะเป็นความรู้พื้นฐานด้านภาษา การขาดทักษะในการบริการ การสื่อสาร และการแก้ปัญหาแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว บุคลิกภาพ และความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยวที่เป็นเลิศ จึงไม่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้ (เชมชนิตาภา ฤทธิกาญจน์, สัมภาษณ์, 2561)

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา สามารถเป็นข้อมูลให้กับประธานผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน และผู้นำชุมชนจังหวัดสงขลา สามารถนำไปวางแผนในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. ผลการวิจัยเปรียบเทียบศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา ได้นำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา ในแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยว
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ชุมชนการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา
3. ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา

แนวคิดในการวัดศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยว

แบบประเมินในการวัดศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ โดยดัดแปลงจากศักยภาพในการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการ (Dalrymple & Cron, 1995) ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 2) ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา 3) ด้านทักษะ 4) ด้านทัศนคติ 5) ด้าน และ 6) ด้านจริยธรรม รายละเอียดดังนี้

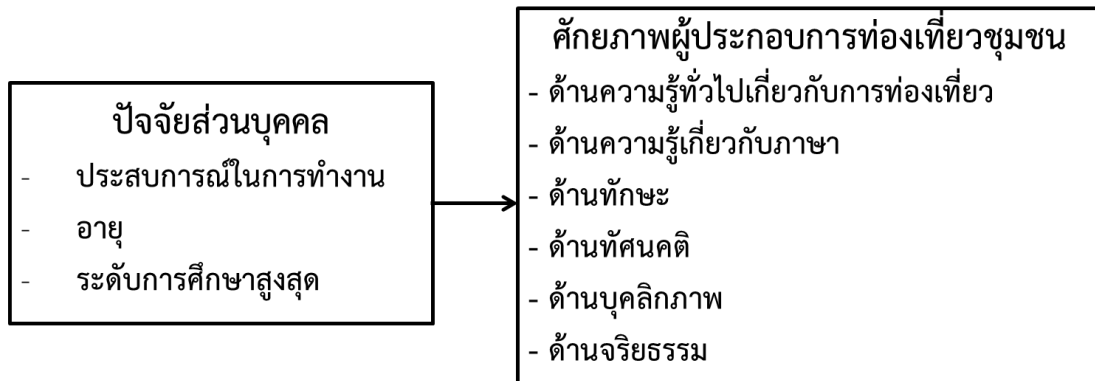
1. ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่
  - 1.1 มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ
  - 1.2 สามารถให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนแก่นักท่องเที่ยว

- 1.3 มีความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ข้อบังคับเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 1.4 มีความสามารถในการกำหนดรายการนำเที่ยวชุมชน
- 1.5 มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา
  - 2.1 มีความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย
  - 2.2 มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ
  - 2.3 มีความรู้ความสามารถด้านภาษาจีน
  - 2.4 มีความรู้ความสามารถด้านภาษามลายู
3. ด้านทักษะ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่
  - 3.1 มีความสามารถในการขายสินค้าและบริการของชุมชน
  - 3.2 มีความสามารถในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
  - 3.3 มีความสามารถในการสื่อสารให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ง่าย
  - 3.4 มีความสามารถในการโน้มน้าวและจูงใจนักท่องเที่ยว
  - 3.5 สามารถให้ความช่วยเหลือ และแก้ปัญหาแก่นักท่องเที่ยว
4. ด้านทัศนคติ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่
  - 4.1 มีความคิดสร้างสรรค์ และแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงาน
  - 4.2 มีความเข้าใจในความแตกต่างของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน
  - 4.3 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
  - 4.4 ให้ความสำคัญกับการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
  - 4.5 ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกในการให้บริการนักท่องเที่ยว
5. ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่
  - 5.1 เป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมให้บริการด้วยความเต็มใจ
  - 5.2 มีความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน
  - 5.3 แต่งกายสุภาพเรียบร้อยในการปฏิบัติงาน
  - 5.4 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และบุคคลทั่วไป
  - 5.5 ใช้ถ้อยคำภาษาที่สุภาพ และน่าเชื่อถือ
6. ด้านจริยธรรม ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่
  - 6.1 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต
  - 6.2 ตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบ
  - 6.3 เป็นคนมีวินัยและตรงต่อเวลา
  - 6.4 ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงต่อนักท่องเที่ยว
  - 6.5 มีความเข้าใจ จริงใจ ต่อนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงมีความสัมพันธ์กับศักยภาพผู้ประกอบการ (ธีรฤทธิ อ่อนดำ และคณะ, 2558)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ประชากร คือ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน เนื่องจากไม่มีการจดทะเบียนข้อมูลไว้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยได้ (Kline, 2011) การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน และใช้การเลือกตัวอย่างชุมชนมีความพร้อมด้านการให้บริการด้านการท่องเที่ยวชุมชนจำนวน 10 ชุมชน อาทิ ชุมชนที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวชุมชนที่ให้บริการนำเที่ยว เป็นต้น และทำการกระจายเก็บผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนละ 20 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ตอน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด และ 2) แบบสอบถามเพื่อวัดระดับศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ทำการวัดใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 2) ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา 3) ด้านทักษะ 4) ด้านทัศนคติ 5) ด้านบุคลิกภาพ และ 6) ด้านจริยธรรม รวมทั้งสิ้น 29 ข้อ ลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ มากที่สุด (5 คะแนน) ถึง น้อยที่สุด (1 คะแนน) ผลการหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่น พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .87 ถึง .94

ในส่วนของการเก็บรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน โดยเก็บตัวอย่างผู้ประกอบการชุมชนละ 5 ตัวอย่าง จำนวน 40 ชุมชน โดยการใช้สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ทำการหาค่าเฉลี่ยระดับศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา โดยใช้การคำนวณหาค่าสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน และทำการเปรียบเทียบศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด โดยใช้การคำนวณหาค่าสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการศึกษา

ระดับศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา

จากการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี จำนวน 115 คน (ร้อยละ 57.50) มีอายุอยู่ระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 88 คน (ร้อยละ 44.00) และมีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. จำนวน 84 คน (ร้อยละ 42.00) ในส่วนของศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีคำนวณหาค่าเฉลี่ย ทั้งในส่วนของศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวม และรายด้าน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังตารางที่ 1-7

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา

ศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับศักยภาพ
ด้านจริยธรรม	4.28	0.75	มาก
ด้านบุคลิกภาพ	3.33	0.83	ปานกลาง
ด้านทักษะ	2.86	0.84	ปานกลาง
ด้านทัศนคติ	2.85	0.89	ปานกลาง
ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	2.80	0.82	ปานกลาง
ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา	2.14	0.85	น้อย
ภาพรวม	3.04	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 โดยศักยภาพที่อยู่ในระดับมากมี 1 ด้าน คือ ด้านจริยธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ในส่วนของศักยภาพที่อยู่ในระดับปานกลางมี 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติและด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 2.86 2.85 และ 2.80 ตามลำดับ ในขณะที่มีศักยภาพด้านความรู้เกี่ยวกับภาษาอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน
ในจังหวัดสงขลา ด้านจริยธรรม

ศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับศัภยภาพ
1. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต	4.46	0.73	มาก
2. ตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบ	4.35	0.82	มาก
3. มีวินัยและตรงต่อเวลา	4.29	0.75	มาก
4. ให้ข้อมูลถูกต้องและเป็นจริงต่อนักท่องเที่ยว	4.24	0.71	มาก
5. มีความเข้าใจ จริงใจ ต่อนักท่องเที่ยว	4.07	0.68	มาก
ภาพรวม	4.28	0.73	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ด้านจริยธรรม พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศัภยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 โดยศัภยภาพในด้านจริยธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 รองลงมา คือ ตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน
ในจังหวัดสงขลา ด้านบุคลิกภาพ

ศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับศัภยภาพ
1. แต่งกายสุภาพเรียบร้อยในการปฏิบัติงาน	3.68.	0.91	มาก
2. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.54	0.83	มาก
3. ยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมให้บริการด้วยความเต็มใจ	3.50	0.79	ปานกลาง
4. มีความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน	3.16	0.76	ปานกลาง
5. ใช้ถ้อยคำภาษาที่สุภาพ และน่าเชื่อถือ	2.75	0.94	ปานกลาง
ภาพรวม	3.33	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศัภยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 โดยศัภยภาพในด้านบุคลิกภาพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 รองลงมา คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน
ในจังหวัดสงขลา ด้านทัศนคติ

ศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับศัภยภาพ
1. ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการให้บริการนักท่องเที่ยว	3.49	0.83	ปานกลาง
2. มีความเข้าใจในความแตกต่างของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน	3.46	0.82	ปานกลาง
3. มีความคิดสร้างสรรค์ และแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงาน	2.50	0.86	น้อย
4. ให้ความสำคัญกับการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ	2.43	0.84	น้อย
5. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	2.38	0.91	น้อย
ภาพรวม	2.85	0.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ด้านทัศนคติ พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศัภยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 โดยศัภยภาพในด้านทัศนคติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกในการให้บริการนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 รองลงมา คือ มีความเข้าใจในความแตกต่างของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน
ในจังหวัดสงขลา ด้านทักษะ

ศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับศัภยภาพ
1. มีความสามารถในการขายสินค้าและบริการ	3.46	0.81	ปานกลาง
2. มีความสามารถในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	3.43	0.93	ปานกลาง
3. มีความสามารถในการสื่อสารให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ง่าย	2.48	0.96	น้อย
5. การให้ความช่วยเหลือ และแก้ปัญหาแก่นักท่องเที่ยว	2.47	0.85	น้อย
4. มีความสามารถในการโน้มน้าวและจูงใจนักท่องเที่ยว	2.45	0.92	น้อย
ภาพรวม	2.86	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ด้านทักษะ พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศัภยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 โดยศัภยภาพในด้านทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสามารถในการขายสินค้าและบริการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 รองลงมา มีความสามารถในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวคือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน
ในจังหวัดสงขลา ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับศัภยภาพ
1. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ	3.38	0.78	มาก
2. ให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว	3.35	0.93	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ข้อบังคับเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	2.51	0.79	ปานกลาง
4. ความสามารถในการกำหนดรายการนำเที่ยวที่น่าสนใจ	2.48	0.72	น้อย
5. เข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว	2.26	0.83	น้อย
ภาพรวม	2.80	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 ผลภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศัภยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 โดยศัภยภาพในด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 รองลงมา คือ มีให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน
ในจังหวัดสงขลา ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา

ศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับศัภยภาพ
1. ความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย	3.42	0.84	ปานกลาง
2. ความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ	2.25	0.90	น้อย
3. มีความรู้ความสามารถด้านภาษาจีน	1.45	0.78	น้อยที่สุด
4. มีความรู้ความสามารถด้านภาษามลายู	1.43	0.86	น้อยที่สุด
ภาพรวม	2.14	0.87	น้อย

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาระดับศัภยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศัภยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 โดยศัภยภาพในด้านความรู้เกี่ยวกับภาษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 รองลงมา คือ มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25

**เปรียบเทียบศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด**

จากการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการเปรียบเทียบศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด ผลการศึกษามีรายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด

ศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยว ชุมชน	การทดสอบด้วย F-test		
	ระดับ การศึกษา	อายุ	ประสบการณ์ ในการทำงาน
ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	4.67**	0.72	0.65
ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา	4.91**	2.04	2.37
ด้านทักษะ	9.15**	6.28**	6.59**
ด้านทัศนคติ	3.94**	1.25	0.63
ด้านบุคลิกภาพ	3.89**	1.37	1.78
ด้านจริยธรรม	1.95	0.91	0.96

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบศักยภาพด้านต่าง ๆ ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลาที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีศักยภาพด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ และด้านบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งพบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลาที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีศักยภาพด้านทักษะที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลาที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีศักยภาพด้านทักษะที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเพื่อให้ทราบว่าจะระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ใดแตกต่างกันบ้าง จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scedge พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา ที่มีการศึกษาวุฒิปริญญาตรีมีศักยภาพด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ ด้านบุคลิกภาพสูงกว่าผู้ประกอบการที่มีการศึกษาวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. และพบว่า ผู้ประกอบการที่มีอายุ 26-35 ปี มี

ศักยภาพด้านทักษะสูงกว่าผู้ประกอบการที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 มีศักยภาพด้านทักษะสูงกว่า ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา มีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยศักยภาพที่อยู่ในระดับมากมี 1 ด้าน คือ ด้านจริยธรรม เป็นรายด้าน พบว่า ในด้านจริยธรรมข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับที่ เขมชนิตาภา ฤทธิกาญจน์ นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา กล่าวว่า ผู้ประกอบท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา มีความซื่อสัตย์ จริงใจ และให้ข้อมูลที่เป็นจริงแก่นักท่องเที่ยว (เขมชนิตาภา ฤทธิกาญจน์, สัมภาษณ์, 2560) ส่วนศักยภาพที่อยู่ในระดับปานกลางมี 3 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ และด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในขณะที่ศักยภาพด้านความรู้เกี่ยวกับภาษาอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายู ซึ่งสอดคล้องกับที่ เขมชนิตาภา ฤทธิกาญจน์ นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา กล่าวว่า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีความรู้และความสามารถด้านภาษาต่างประเทศยังไม่ดีนัก และผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้ (เขมชนิตาภา ฤทธิกาญจน์, สัมภาษณ์, 2561)

จากผลการวิจัยเปรียบเทียบศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ผู้ประกอบการที่มีการศึกษาวุฒิปริญญาตรีมีศักยภาพด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ ด้านบุคลิกภาพสูงกว่าผู้ประกอบการที่มีการศึกษาวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. เป็นเพราะผู้ประกอบการที่มีการศึกษาวุฒิปริญญาตรีมีการศึกษาที่สูงกว่า เป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ อีกทั้งใส่ใจ และให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่มีอายุ 26-35 ปี มีศักยภาพด้านทักษะสูงกว่าผู้ประกอบการที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี มีศักยภาพด้านทักษะสูงกว่า ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี เป็นเพราะผู้ประกอบการที่มีอายุ 26-35 ปี และผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีการพัฒนาทักษะการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพของผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดสงขลาที่อยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษา และอยู่ในระดับปานกลางมี 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ และด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งควรพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดสงขลา ให้มีศักยภาพในระดับมาก เพื่อให้มีความพร้อมต่อการรองรับการเข้ามาท่องเที่ยวของ

นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ จึงเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดสงขลา ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ และด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้โอกาส และสนับสนุนทุนในการทำวิจัย และขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูลอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.tatreviwmagazine.com/article/cbt-thailand/>

ธีรวุฒิ อ่อนดำ และคณะ. (2558). ความพร้อมของปัจจัยในการพัฒนาและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : กรณีศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2560). การท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา. (2561) ท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา. สืบค้นจาก <https://www.songkhla.go.th/frontpage>

Dalrymple, D. J., & Cron, W. L. (1995). Sales Management (5th ed.). New York : John Wiley & Sons

Gursoy, D., Saayman, M., & Sotiriadis, M. (Eds.). (2015). Collaboration in tourism businesses and destinations : A handbook. Emerald Group Publishing.

Kline, R. B. (2011). Principles and Practice of Structural Equation Modeling. (3rd ed). New York : Guilford Press.

บุคลากรกรม

เขมชนิตาภา ฤทธิกาญจน์. นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา. (9 มี.ค. 2561). สัมภาษณ์